

werd blijmoedigheid. Maar blijkbaar achtte Wesley het oude niet voorbij - mede vanwege het gevaar van oppervlakkigheid in geloof en leven. Bovenal: Wesley vond een naam niet belangrijk genoeg om zich druk over te maken. Hij poneerde dat het erom gaat de eigen ziel te redden. Er moet een kruis worden gedragen. Christendom moet niet te gemakkelijk-uitnodigend zijn. Heeft het methodisme de impopulariteit gezocht?

In Nederland had de naam eveneens een pejoratieve bijklank. Jodocus van Lodensteyn had het ondervonden, toen hij opriep ernst te maken met wereldontvluchting en ware heiligheid. In 1668 verscheen tegen hem en andere 'nieuwe methodisten' het smaadschrift *Een lickepotje voor den heeschen Musicant*, waarin het verwijt klonk van domheid en gehoond werd over meditaties met pedanterie. Dat was onbillijk. Nooit heeft Lodensteyn ontkend dat wetenschap, intellect, kennis en inzicht grote waarde hadden. Maar het beeld bleef leven. De naam werd, blijkbaar voor de duidelijkheid, af en toe vervangen door 'nachtschool', 'nacht-schuit'.

Nog tijdens het leven van Wesley verscheen de al genoemde Nederlandse vertaling van de bekeringsgeschiedenis van Thomas Scott *De kracht der waarheid* (1786). Daarin vertelde de auteur over de methodisten 'welke hij nooit anders dan met verachting had hooren noemen', zelfs schrijft hij: 'Een schrijver een *methodist* te noemen, is bij veelen eene genoegzame reden om nooit zijn werken in te zien'.

De laatste opmerking is belangrijk genoeg om te onthouden. Zij zal overdreven zijn, maar wie de weerstanden in de negentiende eeuw beziet, moet erkennen dat zij waarheid bevatten kan. Het oordeel was vluchtig. Slechts hier en daar heeft men echt kennis genomen van het methodisme. Het werd een verzamelnaam voor alle ketterijen. Zo sprak de goêgemeente, niet gehinderd door kennis van zaken. Dorpel, een conventikelganger, mompelde tot zijn buurman: 'Zuiver methodisme', toen het lied opgegeven werd: 'Laat mij slapend op u wachten'.³⁷ Hij voorzag quiëtisme. Anderen verweten het methodisme juist een bepaald activisme. Zij lijken meer recht en reden gehad te hebben. Wat men de methodisten verwijten kan, in elk geval geen gebrek aan arbeidslust.

Fel is gereageerd door een groep waarvan wij dit het minst verwachten zouden, orthodoxe geestverwanten. Het modernisme oordeelde nog objectief. L.W.E. Rauwenhoff gaf in zijn *Geschiedenis van het Protestantisme* (1871) een goed verslag van de gebeurtenissen in de achttiende eeuw. A. Réville wees, vanuit zijn premisses, het methodisme slechts af omdat het naar zijn overtuiging, ondanks de heilzame schok die het bracht, de wedergeboorte liet opgaan in stuiptrekking en geen recht deed aan de vrijheid van wetenschap en waarheid.³⁸ Inderdaad heeft Wesley geen

37. J.A. Wormser, *Van kleine luyden*, Rotterdam, [1909], 102, 166.

38. A. Réville, *Handboek voor Godsdienstonderwijs*, Haarlem, 1863, 165.